

Iparműkiállítás Pesten

„... bemutassuk azt a kevés iparunkat, ami akkor volt”

Fodor Béla

175 évvel ezelőtt, 1842. augusztus 25-én nyílt meg az első magyar Iparműkiállítás a pesti Duna-parton álló Redoute (a régi Vigadó) épületében. A kiállítás fő organizátora a börtönből 1840 májusában szabadult Kossuth Lajos volt.

Kossuth a börtönben töltött három év alatt – celláját mintegy tanulószobává alakítva –, nem csak angolul tanult meg kiválóan, hanem jelentősen bővítette közgazdasági ismereteit is. Alaposan tanulmányozta Friedrich List osztrák közgazdász elméletét, elfogadva annak egyik fő tételét, miszerint ipar és iparosítás nélkül egy

nemzet csak „félkarú óriás” lehet, és a modern korban már nem elég csupán a mezőgazdasági termelésre támaszkodni. Ahogyan 1842-ben leszögezte: „politikai függetlenség industriális függetlenség nélkül nem egyéb, mint ábránd, s nem soká tartható öncsalás.”

Az Iparegyesület megalakítása

Az egyre népszerűbb reformpolitikus Kossuth előtt két út nyílt meg a politikai cselekvés terepén. Az egyik az újságírói pálya volt: a kormányzat maga ajánlotta fel a Pesti Hírlap szerkesztői posztját Kossuthnak, úgy vélvén, hogy így kordában tudja majd tartani működését. Másodiknak a társadalmi szerveződés útja kínálkozott. Mindkét út, legalábbis időlegesen, sikeresnek bizonyult. Ahogy Kossuth 1841 januárjában megkezdte a Pesti Hírlap szerkesztését, az újság a reformellenzék legfontosabb orgánuma lett. Sorra jelentek meg a kor legégetőbb gazdasági, társadalmi kérdéseit tárgyaló cikkek, melyeket maga a szerkesztő vagy elvbarátai írtak. Már az újság második számában megjelent Almási Balogh Pál tollából egy írás, melyben a honi ipar támogatása végett egy egyesület megalakítására tesz javaslatot.

A javaslat mögött természetesen Kossuth tettvégya állt, és ő volt az is, aki bő egy éves szervező munkával létrehozta az egyesületet, valamint kidolgozta annak munkatervét és alapszabályát. Az Iparegyesület tényleges alakuló közgyűlése 1842. június 4–5-én zajlott le, ahol elnöké gróf Batthyány Lajost választották, az igazgató pedig Kossuth lett. A közgyűlés első ténykedése egy iparmű-kiállítás rendezésére való felszólítás volt. A kiállítás megszervezésére Kossuth vezetésével háromtagú albizottságot választottak, amely rögtön munkához látott. Az idő rendkívül rövid volt, ugyanis a kiállítást az augusztusi pesti országos vásár napjaira időzítették. A következő tíz hétben az albizottság és önkéntes munkatársai, figyelembe véve a korabeli közlekedési és postai viszonyokat, embert próbáló munkát végeztek. Újságokban feladott hirdetésekkel, egyedi meghívókkal keresték meg az iparosokat, biztatván őket a részvételre. A munkát még nehezítette, hogy Kossuth ágynak esett, régi májbaja kínozta, s hetekig Balatonfüredről irányította a munkálatokat.

Kossuth Lajos

A PESTI REDOUTÉPÜLET.

DAS REDOUTENGEBÄUDE
in Pesth.

A Redoute épülete, a kiállítás színhelye

A Redoute fényes termeiben

De a kitartó szervezőmunka végül eredménnyel járt: az első magyar iparmű-kiállítás 1842. augusztus 25-én Pest egyik legnagyobb épületében, a Pollack

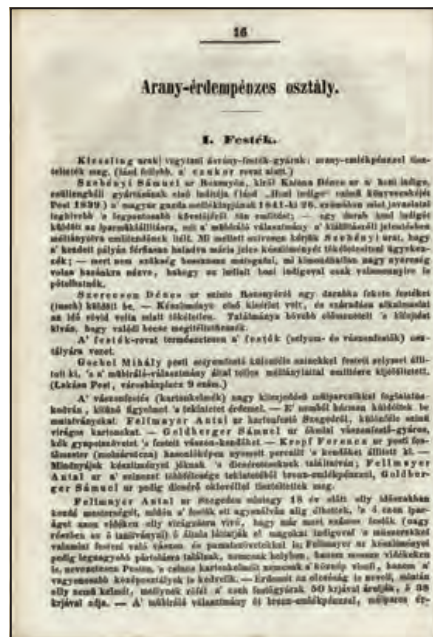
Mihály tervezte Redoute épületében megnyílt. Az eseményről a korabeli lapok imigyen tudósítottak:

„Az első magyar iparműkiállítás ma, csütörtökön, augusztus 25-én délután 3 órakor

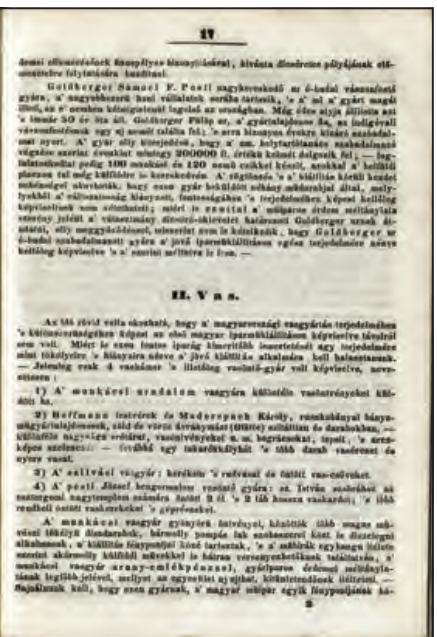
nyitattik meg Pesten, a városi redout-épület melléktermeiben, s naponként reggel 9-1, ebéd után 3-6 óráig nyitva leend. Bemenet ára hétköznapokon 10 pkr, vasár- és ünnepnapokon 4 pkr. (miszerint a szegényebb osz-

A Kossuth által írt Jelentés címlapja

Részlet a Jelentésből

Részlet a Jelentésből

A Pesti Hengermalom gyár reklámlapja

tály is megtekinthesse). (...) Kik a kiállításba valamely iparművet beadtak, arról nyert nyugtatóványukat saját személyekre nézve mindenkor szabad belépti jegyül használhatják. A kiállított művek lajstroma a pénztárnál 10 pkr-on árultatik. Művek még mindig folyvást elfogadtatnak kiállításra, s az ezentől érkezendők lajstroma pótlólag szintűgy ki fog nyomtatni. A kiállítási irnokszobában aláírási ívek találhatók azok számára, kik az egyesület tagjaivá lenni kívánnának. Elnézést, uraim! s méltánylat a rövid idő melletti nehéz kezdetnek. Reméljük, ki ezen két körülményt tekintetbe veszi, örömmel látandja, s eléggülten hagyandja el az első magyar iparműkiállítást."

Szivar és lószerszám

A látogató, ha végigjárta a régi Vigadó melléktermeit 213 iparos által beküldött 298 darab műtárgyat láthatott a tárlókban, asztalokon vagy a padlón csinosan elrendezve. A kiállított tárgyak a magyar ipar erősen elmaradott szerkezetét tükrözték: a paraszti háziipar és a céhes ipar termékei adták a tárlók többségét, mellettük csak

pár darab képviselte a még gyermekcipőben járó hazai tőkés gyáripar.

Hogy érzékletesebben is felidézzük a vitrinek tartalmát volt azokban kötél, zsinor, tömlő, lószerszám, ostor, kosár, sétabot, pipatórium, pipa, szivar, sakkjáték, hajkefe, fésű, hímzés, művirág, hegedű, zongora, könyvkötészeti mestermunka. A gépészeti anyagot könyvnyomtató sajtók, mezőgazdasági gépek, valamint egy-egy gőzgép és gőzkazán képviselte.

A honi ipart, ha csak nagy vonalakban is, de elsőként bemutató tárlat élénk visszhangot keltett az országos vásárt tartó Pest-Budán. Pár nappal a megnyitó után így ír a Pesti Hírlap: „Hetednapja, hogy az iparműkiállítás nyitva van, s a közönség által kitűnő részvétellel látogatattik. Múlt vasárnapon, a hétnek azon napján, melyen a kézmunkás megpihen munkától s fáradozomtól, mintegy 1200 ember látogató meg a kiállítási termeket..."

Az iparmű-kiállításnak három tekintélyes vendége is volt: az egyik József nádor és felesége, akik a beszámoló szerint jóindulatú kíváncsisággal szemlélték a bemutatott tárgyakat, a másik pedig Széche-

nyi István, aki naplóbejegyzése szerint járt a kiállításon, de semmiféle megjegyzést nem fűzött hozzá.

A kiállítás nem egészen egy hónap után, szeptember 21-én bezárt. A látogatók száma 14425 fő volt, ami, ha számításba vesszük, hogy Pest, Buda, Óbuda össznépsége ekkor 100 ezer fő körül mozgott, nem is tűnik kevésnek. Maga Kossuth később így emlékezett vissza: „Mikor az első kiállítást rendeztem az egyesületben, a megnyitás előtt végigmentem a szerény termeken, és úgy fejcsoválva gondoltam magamban: biz' ez édes kevés. De hát az volt a célunk, hogy bemutassuk azt a kevés iparunkat, ami akkor volt."

Az első után Kossuth és az Iparegyesület még két iparműkiállítást szervezett 1843 és 1846-ban, valamint létrehozták a hazai ipartermékek vásárlását támogató Védegyletet. Komoly áttörést azonban ezek az egyesületek nem tudtak elérni, a magyar ipar látványos fejlődésére csak 1867 után, az osztrák-magyar kiegyezés létrejöttével kerülhetett sor. Ehhez viszont nem kis mértékben járult hozzá Kossuth ipartámogató és közvéleményt formáló tevékenysége is. ● (Képek forrása: FSZEK)